జన్మభూమి

Sl.no. 52

అంకితము

సీ॥ ఆంధ్రజాతీయ వి • ద్యాభిమానుల కాక
రంబు బందరు కాపు • రంబుగాగ
తివిరి మా "ఆంధ్ర జా • తీయ కళాశాల"
నెలమిఁబోషించుటే • వృత్తిగాగ
జాతీయవిద్యా ప్ర • చారార్థమై "భిక్ష"
మడుగుటే గౌరవ ప్రా • ద్యమముగాగ
స్వార్థపరిత్యాగి • యై లోకసంగ్రహా
ర్థంబు జీవించుటే • వ్రతముగాగ
గీ॥ వలరి జాతీయవిద్యాల • యార్థమవని
రక్తపుంబొట్లురాల్చి స్వ • ర్గస్థులైన
ప్రభువులు కోపల్లె హనుమంత • రావుగారి
కంకితమొనర్తు గురువు నా • కాఘనుండు॥

గ్రంథకర్త.

జన్మభూమి

జన్మభూమి జననీ
ధర్మభూమి జననీ
కర్మభూమి జననీ
జయవిశ్వతారిణీ ।
ధీర రామచంద్రతుల్య
వీరఘనులు పార్థభీష్మ
మాధవాది ధర్మవ్రతి
జన్మధారిణీ,
జయ జన్మధారిణీ, జన్మభూమి —
ఆత్మవాదకావ్యవహ్ని
మధ్యజంఘితాత్మప్రతి
పాపదగ్ధ విశ్వదేహ
భాస్వరూపిణీ
జయభాస్వరూపిణీ, జన్మభూమి: —
విపులసస్యదాయినీ ! సు
మధుర దివ్యవరము నీవు
తీపు నీత సర్వలోక
శ్యామలావనీ !
జయశ్యామలావనీ ! జన్మభూమి: —
సంచితాత్మ సంవిదచ్ఛ
దీపరక్షితాన్యలోక
ధీదరిద్రజనవితాన
జగదుద్ధారిణీ
జయజగదుద్ధారిణీ
జన్మభూమి జననీ
ధర్మభూమిజననీ
కర్మభూమి జననీ
జయవిశ్వతారిణీ"

స్వర్గారోహణము

మా మిత్రరత్నమగు శ్రీ కోపల్లి హనుమంతరావు 42 సంవత్సరములు ముగిసీ ముగియక పూర్వమే తమ ఐహికయాత్రను పూర్తి చేసికొని, కడచిన గురువారము 2-2-22 మధ్యాహ్నము గం 1-20 నిమిషములకు స్వర్గారోహణము గావించెను. ఈశ్వరేచ్ఛను శాంతముతో నెత్తికొనవలసియున్నను, మా హృదయదౌర్బల్యముచే మనమున దుఃఖజ్వాల లెగసిపోవుచున్నవి. ఈదుర్వార్తను దెలుపుటకంటె బ్రస్తుత మెక్కుడు వ్రాయజాలము. మానవునకు విధింపబడిన శతమానములో నర్ధాయుష్యమైనను పూర్తి కాకమునుపే, మృత్యువువాతబడుట బహుక్రూరము. అందులో తమ సర్వస్వమును లోకసంగ్రహార్థ మర్పించి, స్వధర్మనిష్ఠాగరిష్ఠులైన చరితార్థులు తరుణవయస్సునందే నిర్గమించుట భారతవర్షముయొక్క దురదృష్టము గాక మరియేమి? హనుమంతరావుయొక్క శక్తిసామర్థ్యములను, సుగుణగణములను, వేయిగ ప్రశంసించిన ఆంధ్రసోదరులను బరిహసించినట్లగును, ఆంధ్రభూమియందు విద్యాధికమండలిలో వారి ప్రతిభ నెఱిగి, విస్మయచిత్తులు కానివారు లేరు. అంతరంగముల జొచ్చు సూక్ష్మదృష్టియు, సాహిత్యమర్మములను బరికించు రసజ్ఞతయు, ప్రకృతిసౌందర్యలహరియం దోలలాడు భావపిపాసయు, దర్శనశాస్త్రమున నెట్టిపరిజ్ఞానమునైన నామూలాగ్రముగ గ్రహింపగల మేధాశక్తియు, శ్రోతల హృదయకవాటములను దెరచి రసోదయమును గావింపగల ప్రసంగనైపుణియు, ఎట్టికఠిన పరిస్థితుల నెదుర్కొనినను జంకక కర్తవ్యమును సాధింపగల పూనికయు, ఎట్టిఘనకార్యములను భుజస్కంధములపై వేసికొని మోయుచున్నను విశ్రాంతినిగోరని కార్యాసక్తియు, ఆత్మవిస్మృతియందు కార్య

సాఫల్యమును బొందగల వినయసంపత్తియు, నీపుత్రిరత్నమును ఆంధ్రమండలమునకు శిరోమణిగ సమర్పించెను. ప్రతివిద్యాధికునకును న్యాయవాదవృత్తియే శరణ్యమగుచున్న దినములలో, నీత్యాగశీలుడు తన హృదయ వంశీగానము చాలించి, జాతీయ స్వధర్మసేవానిరతుడై, ఆంధ్రజాతీయ కళాశాలను నెలకొల్పి, పాలించి, పోషించి, సర్వాంగసుందరముగ జేసి, ఆంధ్రులపాలిటి కల్పతరువుగ బ్రసాదించిపోయెను. దేశమున ననేకోద్యమములు పుట్టుచున్నవి, గిట్టుచున్నవి. అనేకసంస్థలు ఉద్భవించినవి. ఏక్రొత్త ప్రయత్న ముదయించినను, దానివేగమున కొట్టుకొనిపోయి, అయ్యది స్తంభించుటతోడనే, చల్లబడుట తరుణవయస్కుల యుత్సాహలక్షణము. కాని, స్వదేశసందేశమును వైకొనిన నాటనుండియు తాను పరమపదించువరకు పదునైదు సంవత్సరములు విశ్రాంతి నెరుగని దీక్షతో, విసువుచెందని పూనికతో, పట్టువిడువని సంకల్పబలముతో, చల్లారని ఉత్సాహావేంద్రముతో, మందగించని నిర్మల దృష్టితో, జాతీయవిద్యాపతాకమును చేబూని, ఆంధ్రుల యశశ్చంద్రికలను భారతవర్షముయొక్క దశకోణములయందు వెదజల్లెను. పరిహాసములకు పాలయినను కోపము చెందలేదు. అగౌరవములకు గురియైనను, దిగులు చెందలేదు. రాళ్లను కరగించెను. లోభులను సయితము దానశీలురనుగ జేయగల్గెను. విపక్షులను సముఖులనుగ మార్చగలిగెను. ఇంతయధికారబలములేదు, శాసనపు టొత్తిడిలేదు. కేవలము విశ్వాసమే వీనివిజయమునకు మూలము. స్వదేశానురాగమునందు విశ్వాసము, భారతభాగ్యోదయమునందు విశ్వాసము, సత్కర్మయందు విశ్వాసము, భావికాలమునందు విశ్వాసము—ఈవిశ్వాసమే, ఈకార్యదీక్షాపరునకు పదునైదు సంవత్సరములు వజ్రకవచమై ధర్మయోధుని పగిది. కర్మక్షేత్రమునందే ప్రాణములు విడచి కృతార్థుడగునట్లు చేయగలిగెను. వీని సేవానిరతిని కేవల మంకగణితములో లెక్కించినను, దానిఘనత తగ్గదు. ఒక్కచేతితో ఆరులక్షల రూప్యములను సమకూర్చి, ముప్పది యొక

రముల ఆరామము, కళాభవనములు, చిత్రశాల, యంత్రాగారము, గ్రంథ భాండారము, ఉపాధ్యాయుల యిండ్లు, విద్యార్థుల వసతిగృహములు, మగ్గాలశాలలు—ప్రతిష్ఠించి, పెంచిదినదినప్రవర్ధమానముగ జేయగలిగెను. ఈపదు నైదుసంవత్సరములును వానికింకొక చింతలేదు. ఇంకొక ధ్యానములేదు మరి యొకకర్మలేదు. ఏమిచేసినను, ఏమి సంభాషించినను, ఏదివ్రాసినను, ఎక్కడకు బోయినను జాతీయకళాశాలాక్షేమమే వాని హృదయాధనముగ గాపాడుచుండెను. తన సంసారముయొక్క, తన స్నేహబృందముయొక్క, తన సంఘముయొక్క, తన దేశముయొక్క సకల ప్రవృత్తులను కామితార్థము లను, జాతీయకళాశాల యందు కేంద్రీకరించునట్లుచేసి ఆనందించుటయే వాని వ్రతము. ఇంత స్వల్పవయస్సులో నింత ఘనకార్యమొనర్చి ఆంధ్రుల పురుష ప్రయత్నమునకు అతులమైన వన్నెదెచ్చెను- ఆంధ్రులెట్లీసోదరునకు కృతజ్ఞతను జూపగలరు? వానికి వేరు స్మరణచిహ్నము అవసరములేదు- చిత్రపతములను నిర్మింపనక్కరలేదు- స్వహస్తములతో తన మందిరము తాను నిర్మించుకొని దివికేగెను. ఆకళాశాలయొక్క ప్రతియిసుక రేణువునందు ప్రతివృక్షమునందు, ప్రతిశిలయందు, ప్రతిశాఖయందు, ప్రతియేర్పాటునందు వానిత్యాగమును, వానిఆత్మదీక్షయు మూర్తీభవించియున్నవి. ఇట్టి సంస్థ నుత్పత్తిచేసినవానికి మరణమెక్కడ? కాయము క్షణభంగురము. ఆత్మ చిరస్థాయిగానె జాతీయకళాశాలయందు నిత్యనివాస మేర్పరుచుకొనినది. పదునైదు వర్షములు తమ సర్వశక్తులను మనకై ధారపోసిన యీస్వదేశభక్తు నకు సోదరులమైన మనమెట్టి కృతజ్ఞతను జూపగలము? మనమేమిచేసి వాని ఋణము తీర్చుకొనగలము? వాని యిరువురు శిశువులను భార్యను బోషించు భారము మనకొప్పగించి పోలేదు. వాని వృద్ధ జననీజనకుల నోదార్చవలసిన విధిని మనపై వేయలేదు. 'కళాశాలనెట్లు పోషించి పాలించుకొనెదరో' యను హృదయావేదనను తనసోదరదేశీయు లెల్లరకు వదిలి వెడలెను. కళా

బాలకు శైశవావస్థ గడచినది. ప్రారంభకష్టములన్నియు తా సైరించి, కృత గాత్రుడై తల్లి యంకమున జేరెను. కళాశాలను పెంచి, పెద్దచేసి, సర్వాంగ సుందరము గావించి, పాలించుకొనుడని మనచేతిలో బెట్టిపోయెను. తానుపడి నది కష్టము, మనకిచ్చిపోయినది ఫలము. ఈఫలము ననుభవించుటకు మనము దగుదుమా?

ఈయుదారచరితుని, ఈగభీరభావవిదుని, ఈకోమలవిశ్వాసిని, ఈకర్మయోగుని దివ్యరూపము సన్నిహితులకింతలో గోచరము కాజాలదు. కాలము గడచినకొలదియు, దృష్టి నిర్మలమైనకొలదియు, నీతేజమును వీక్షింప గలశక్తి వికసించును. ప్రస్తుతము కారుమబ్బు లల్లుకొనియున్నవి. గురువారము 7 గంటలకు ఆశోకవనమున చితానల జ్వాలలు పైకెగయుచున్నప్పుడు చుట్టును ఆవరించియున్న అంధకారము దట్టమగుచుండ, ఆమృత్యుఛాయలో అయిదు వందలమంది కళాశాల విద్యార్థులును, అధ్యాపకులును, బాష్పాంబువులు రాల్చుచు, దిక్కులేని పక్షులవలె జూచుచుండినపగిది, వియోగాగ్నిచే దహించుకొనిపోవుచున్న మాహృదయ పరితాపమును భరింప జాలక, కొన్ని వేడిఅశ్రువులను రాల్చితిమి. వాని పసికూనలకును, వృద్ధులైన తలిదండ్రులకును, దిక్కులేని కళాశాల విద్యార్థులకును విధాత చిత్తశాంతి నొసగుగాక! ఓం. శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః.

4-3-22 కృష్ణాపత్రిక నుండి పునర్ముద్రితము.

జన్మభూమి.

పరివేదన.

గీ॥ అరయ నాధ్యాత్మికశాస్త్ర • సాహిత్యములకుఁ
బుట్టయని పూర్వమున లోక • పూజ్యమగుచుఁ
బరఁగిన స్వదేశ మిప్డధః • పతితమయ్యె
ననుచు స్మృతివచ్చి వేదన • యతిశయించె॥

సీ॥ “ సర్వభూతహితాయ • చ ” యనియే దేశను
ధీకృత శాస్త్రముల్ • దెలుపుచుండె।
మానవ పరిణామ • మసృణ తేజముననే
దేశంబు పూర్ణప్ర • కాశమందె।
సంహారమది ధర్మ • సంస్థమై యేభూమిఁ
బ్రకృతి వికాసార్థ • వంతమయ్యె।
కృష్ణపార్థులను సృ • ష్టించు కవిబ్రహ్మ
లేభూమియందుజ • నించినారొ।
గీ॥ ప్రకృతి సౌందర్య సంపూర్ణ • లక్ష్మికేవ
సుంధరాదేవి రాణయై • శోభఁగనెను
అట్టి మాజన్మభూమి నే • డిట్టులయ్యె
ననుచు స్మృతివచ్చి వేదన • యతిశయించె॥

సీ॥ ఆనాటిలోక స • త్యపరివర్తనం గన్న
నాత్మాను మోదంబ • యతిశయించు।
నానాటి విశ్వవి • ద్యాల యౌన్నత్యంబుఁ
దలఁచిన మేనెల్లఁ • బులకరించు।
నానాటి రత్న ధ • ర్మామృతాలయముల
స్మరియింతు మేని యా • శ్చర్య మొదవు।
నానాటి రాష్ట్రి మ • హాసభా కార్యకరి
మము దలంచినతో • మనుజ నించు।

గీ॥ భారతీయ కళాతత్త్వ • భాస్కులైన
నాటి సంస్థల దలఁప సం • తసము యొదవు।
అకట దౌర్భాగ్య దేవత • కాలయమగు
నేటిదుస్థితి గాంచి క • న్నీరుఁగార్తు॥

సీ॥ భీకరులైన మేటియరి • వీరులఁగోటను మీఁటఁజాలువ
స్తోకబలాఢ్యులైన ని • జ సూనులపో షణకిందనుండియొం
తో కళకాంతులం గలిగి • యొప్పెడు సాధ్వివి కావట
మ్మ అ
య్యో కడకీవు జేలవయి • యూరక చింతిలనేల
నమ్మరో॥

గీ॥ కల్పవృక్షము వలెమున్న • గాచినావు
పాడిపంటల నిచ్చి సం • పదలొసంగి
మాదుపూర్వుల జగతి మ • ర్యాదనిల్పి
అకట నిర్భాగ్యవయితె నే • డార్యజనని॥

పూర్వౌన్నత్యము.

గీ॥ సకలదిశగ్దే పండిత • సభలయందు
జ్ఞానసామ్రాజ్యసింహా ప్ర • చండపీఠి
కాధిపత్యంబు వహియించి • యలరి పేరుఁ
బ్రతిభ గాంచెను మున్ను మా • భరతభూమి॥

సీ॥ కన్న సంతానంబుఁ గాఁ • జూచి ప్రజలకుఁ
జనకులై నృపులు రా • జ్యములు సేయ।
నరసి యన్యోన్య స • హాయంబొనర్చుక
ప్రజలు వర్ధిల్లి సం • పదలు పొరిది।
కాశ్యపీదేవి స • స్యశ్యామల సతంబుఁ
బాపిపంట లొసంగి • ప్రజలఁ దనుప ;
బ్రహ్మవిజ్ఞాన పుం • భావులు భూసురుల్
భక్తియు జ్ఞానంబుఁ • ప్రజల కొసఁగ।

గీ॥ సత్యమే సర్వ జగముల • జయమునంద
ధర్మదేవత నాల్గు పా • దముల నడువ
ధరణి స్వర్గ సమానమై • తనరి "ధర్మ
వర్ధ" నియటంచు నుతికెక్కె • భరతభూమి॥

సీ॥ "సత్యమేవ జయతే" • "సత్యంవద యటంచు
వర్తిలి వర్ధిల్లు • ప్రజలఁ గలిగి
సర్వభూతంబుల • సమతనారసి లోక
హితము గావించెడు • మతము గలిగి॥

ధర్మసంస్థాపనా • ర్థము జీవనముసేయు
పరమపుణ్యాశ్రమ • ప్రతతిఁగలిగి।
జగదనుకూల ప్ర • శస్తభుక్తిదములై
ఘనములౌ సత్యమా • ర్గములఁగలిగి।

గీ॥ జాతిభేదాది బుద్ధి సం • జనిత పాప
తిమిర భంజన సంవి ద • ర్యమమరీచి
వీచికా శ్రీపునీత స • ద్విద్యఁగలిగి
దివ్యమై తేజరిల్లె స్వ • దేశమాత ॥

సీ॥ అదియేమి? యద్దిరా • మాస్త్రాగ్నిఁగాలుచు
న్నట్టిరావణుని కా • ష్టాగ్నిభూమి ।
అదియేమి? యద్ది మ • హాభీముఁడుగ్రుఁడై
యాసుయోధనుఁగూల్చి • నట్టిచోటు।
అదియేమి? యద్ది ప్ర • హ్లాదునెంచినవాని
యానృసింహము చీల్చి • నట్టియవని ।
అదియేమి? యద్ది మా • హా కృష్ణుఁడానర
కాసురు ఖండించి • నట్టి యవని

గీ॥ అదియునిదియేమి? యననేల • యార్యధర్మ
ఖడ్గమోహాగ్నిఁ బడిసర్వ • కలుషములును
భస్మమైనట్టి ధాత్రియీ • భరతభూమి
సత్యముంగన్నతల్లి మా • జన్మభూమి ॥

సీ॥ దుర్భిక్షపీడనఁ • ద్రోలఁగఁజేయుటకాని
యఘవృద్ధికారకు • లగుటలేదు ।
కరువులరైతుల • నరసిప్రోచుటకాని
పన్నుఁదెండని వెంటఁ • బడుటలేదు ।

ప్రజలకోర్కెలఁదీర్పఁ • బ్రాకులాడుటకాని
యడిగినఁ "బాముపా • మ్మ" నుటలేదు ।
ధర్మతత్త్వమెఱింగిఁ • దలఁచు టున్నదఁగాని
ఘనులదండించు పో • కడలు లేవు ॥

గీ॥ ప్రజలఁబోషించిరేకాని • ప్రజల బాధ్య
తవిడనాడి యెన్నఁడు రాజ • ధర్మమెట్టి
వానిఁదగ్గింపలేదు పూ • ర్వమున నృపులు
భర్తలై దేవనిభులౌచు • వరలినారు ॥

మ॥ మునుస్వర్గంబునుచూడమించిచతురం•భోరాసిపర్యంత భూ
మిని శాసించి యనాదిసత్యయుగ గం • భీరాచ్ఛవైశిష్ట్యల
క్ష్మిఁ గాపాడినధర్మదుర్గమిది గం • భీరోన్నతింగీర్తిఁ గాం
దిన రాజ్యైశ్వరి పాపకాలగతిచే • నేడిట్లునిద్రించెడున్ ॥

గీ॥ అద్దియొకనాడుకలదు మా • యార్యజనని
కరఘురట్టు విఘట్టితాం • గ కయొయగుచు
నా యధర్మపిశాచి బా • ష్పాళిఁదుడుచు
కొనుచు ధర్మదేవతకు బ్రా • క్కనదినంబు ॥

ప్రస్తుతస్థితి.

సీ॥ ఈశ్వరదత్తమ • హీంభాగములనొక
రొక్కరే కొనిరి యీ • యుర్విదామె।
వలయుదానికి వేయి • పదిరెట్లుకొనిధన
స్వాములు దుర్భర • వ్యాఘ్రులైరి।
కష్టజీవులకు ర • క్తంపుఁబొట్టు రాల్చుట
త్రోఁడనే యాయువు • తొలఁగిపోవు।
ధనవృద్ధిదాస్యమో • హాంధకారమునఁదుఁ
దికమకల్ పడుచు ని • ద్రించెఁబ్రజయు॥

గీ॥ ధర్మపీడన మితిమీఱె • ధరణియందు
కరుణఁబాసిరి సంఘాధి • కారులెల్ల
సత్యమూలేదు సామాన్య • జనమునందు
నవపశుత్వంబుఁజెందెనూ • నవజగంబు॥

గీ॥ ప్రజలకాదర్శజీవులై • వరలివారి
జీవపరిణామసీమకుఁ • జేర్చుకర్త
లాత్మకుత్తేజమునుఁ గూర్చు • నట్టివారుఁ
గానరాకుండిరకట మా • కర్మమేమొ॥

మ॥ చనరేమున్న ధరాతలేశులు హరి • శ్చంద్రుండు, రాముండు, నా
జనకుండానలుఁడా మహాత్ములుధరన్ • శాసించిలోకుల్ భళీ,
యన నారా యటులుంపగావలదె • ధర్మాసక్తి రాజుల్ ప్రజన్
మని, భద్రంబుగనుండఁజూచుటయె పామ్మారాజ ధర్మంబగున్.

ఉ॥ ఎన్నఁడుఁగాని భూపతుల • హీనకృపారసముల్కఁగాఁబ్రజన్
బన్నగఁజూచి ప్రోతురని • పన్నులొసంగ దరంతెకానియా
పన్నుఁదోఁచురీతి వ్యయ • పర్చుటధర్మమె యేరికైననుం
జన్నిసనూలుఁవేయుట • లెపాలకలక్షణమానెయొయ్యెడన్॥

గీ॥ వ్యయమునెవరైనఁగాని రా • బడిఁజూచి
చేసికొందురు గాని ని • శ్చింతమా ప్ర
బుద్ధులు ఋణంబుసేతు రె • వ్వాడు నదేమొ
అకట సంసారిలక్షణం • బొకటిలేదు ॥

గీ॥ ప్రజలబాధ్యతగాంచని • భవ్యులార!
కామధేనువుమాఁజన్మ • కాశ్యపియిది
పాలుచాలఁగ దొరకు న • భ్యంతరంబు
లేదు పిండుకొనుఁడయా • లేగలేద్వ॥

చ॥ కడుపునకేఁడ్చ్రెయొందఱోయ • కాలమున స్మరణింపఁగట్టగా
నుడుపులులేక యొందఱో"య • "హా"యని ఘోషిలు
చుండవేడినం
బెడచెవిఁబెట్టిదుర్వ్యయము • పెట్టుటలాపఁగలేము పొమ్మరయే
ద్వారమునకైన మాకునొకఁ • డైనస్వతంత్రిత లేకపోయెగా॥

గీ॥ ఆత్మగృహమునఁగాని క • ట్టాస్వతంత్రి
మింతలేదాయె నైననో • రెత్తరాదు
చేయిపడిపోయెఁజెప్పినో • సిగ్గుసిగ్గు
"చనునె యిది" మీకటన్న దో • సంబుతల్లి॥

శా॥ పరాజ్యంబుఁనగాని, యెన్నఁడున్నఁగానీ • దొంగలన్, ద్రో
హులన్
దారుల్ గొట్టెడువారి, జూదరుల,బుం • డాఖోరులం జైలు

జేరంజేతురుగాని, యోగుల,గళాశ్రీమంతులన్,ప్రాజ్ఞులన్
సారాచారుల జైలులోనిడుటలే • నాడైన విన్నారమే ||

చ॥ సకలకలా సమన్వితులు • శస్త్రమహాధిషణా ధురంధరుల్
సుకములబాసి యాజయిలు • లో నెటుగుందుచునున్న
వారలో
అకట ప్రభుత్వ మొక్క వ్యవ • హారపుటంగడిగాక యద్ది రా
జకుల విశుద్ధవర్తన ప్ర • శస్తివిలోపము కల్గదేయిటన్ ,

గీ॥ భో నిరంకుశతీవ్ర ప్ర • భుత్వమామ
దంత్య సందేశమాలింపు • మమ్మనీకు
మేలుకలుగును రిపులము మేముగాము
పశుబలారాధనంబొందు • వదలుమమ్మ ||

సీ॥ ఆయుధహీనులీ • యర్భకులుఁగుర్రిలై
వత్తురాయన్న భా • వంబు వలదు ।
మారణయంత్ర సా • మాగ్రియున్నదికదా
భయమేమటన్న గ • ర్వంబువలదు ।
కలతలఁబ్రజలలోఁ • గలిగించినాముగా
యిఁక నేమటంచు నూ • హింపవలదు,
సైనికవర్గంబు • చాలఁగాఁగలదు గా
యన్నట్టియా యడి యాసవలదు ।

గీ॥ అఖిల విఘ్నాటవిచ్ఛేద • నాద్భుతావ
వద్య సంపూర్ణశిక్షా పరిభావరంగ
దుపనిషద్విప్రకాశ మ • హోన్నతార్య
ధర్మశక్తి నెదర్ప నీ • తరము కాదు ||

న వ యు గా ర ం భ ము .

గీ॥ అది నవయుగబాలార్కుఁ • డుదయమయ్యె
ధర్మసాధకులోకట ర • థంబునడుపు
రజ్జువుల లాఁగుచున్నారు • లావుమీరయ
ధర్మనమొనర్పుడీముద్దు • తమ్ములార !

మ॥ అది సత్యాగ్రహ పర్ణశాలయది శాం • త్యారామ రాజంబయే
మిది? స్వారాజ్య మహారథంబా రథనే• మీఘూర్షణధ్వానమ
య్యదె యాహా ! యసహాయయోగముఖ కళ్యాణామరా నోకహం
బదిగో ! భారతధర్మశక్తి బహుళో • ద్యస్ఫూర్తి గన్పట్టెడున్॥

మ॥ అవనీభాగము కుంగగానదె స్వరా • జ్య స్యందనంబెక్కి వ
చ్చె విశుద్ధాత్ముఁడు గాంధిదేవుడు "సమ • స్తైతేజ గత్కారణా
య ! విశుద్ధాయ ! స్వతంత్రబుద్ధి బల వి • ద్యాదాన రూపాయ ! స
త్యవినాథాయ !" యటంచుఁ బాడరె యఘ • గ్రాహంబు లందోలరే ॥

మ॥ నవజీవామృత పానభాగ్యమనమా • న గ్రాహతీక్ష్ణోగ్రదం
ష్ట్రి విషాగ్నింబడు పీడమానుఁగద వి • శ్వత్రాణ పారీణుఁడా
భువనాధారుని సేవఁజేరభయమా • పుణ్యవ్రతారంభసం
భవదీరాత్మ గిరోన్నిగుంభన మెల • ర్పా దండుతోఁ జేరుడీ

క॥ రండో సోదరులారా
భండనముననెందు ర క్త • పాతములేకన్
ఖండింపఁగ సత్యాగ్రహ
చండాస్త్రముతో నిరంకు • శత్వము నెుకటన్ ।

సీ॥ ప్రబలప్రవాహ రూ • పమున విదేశ భూ
ములఁబట్టు లక్ష్మిని • నిలుపువఁటకు ।
గాఢోగ్రగర్వాంధ • కారభూయిష్టమా
పశుబలాధిక్యంబుఁ • బాపువఁటకు ।
ధర్మదేవతకు నా • ధారంబుఁజూపించి
పృథ్వి సత్యమునిల్పఁ • బెట్టువఁటకు ।
గరళంబు నైనను • లలితామృతముసేయు
ప్రేమరాజ్యమును స్థాపింపువఁటకు ।

గీ॥ శక్తి నిరుపమనిరవద్య • శాంతప్రకృతి
ధర్మరణలబ్ధ నిర్నిరో • ధస్వతంత్ర
లక్ష్మి చేకూరువఁటకు మే • లా? విరక్తి
భావమూనుట మనకు నో • భరతపుత్ర!

చ॥ జననియు జన్మభూమియును • స్వర్గసమంబులటంచునొచకే
జనుఁడభిమానమిగి యని• శంబుఁబరాశయ జీవియౌచు న
త్యనుపమ దేశభక్తి విడ • నాడి సతంబునధర్మసేవ నం
బొనరుచు నాయభాగ్యునకు • నున్నవెపుట్టఁగ వెండియుం
గతుల్.

గీ॥ రావుసాహెబుబిరుదు గో • రంగనేటి
కమ్మప్రాణంబులొకటఁ దీ • యంగనేల?
వరదివాను బహదూరు • బిరుదుఁగోరి
యచటవింటేల? యిట దివాలాయదేల?

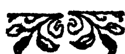
గీ॥ లజ్జఁబడకుడి సోదరు • లార! వఱలొ
సంగు గౌరవబిరుదముల్ • సారహీన
ములుజుడీ! దేశగానంబ • మోఘమాత్మ
దేశసేవకబిరుదమె • దివ్యమహహా!

ఉ॥ కోచయులేదు సువ్యాఘున • కోవిదులేకద యార్యులింకఁగా
ర్యాచరణంబు దేశవిష • యంబగు నింకనుపేక్షసేయు వాఁ
డీ చతురబ్ధివేష్టితమ • హీతలధాత్రికి భారమాలదు పా
రాచలమా? నదీనదము • లా? యివియేవియుఁగావు
భారముల్॥

గీ॥ దేశ దేశంబులును భార • తీయులన్న
"భేషు" "భళి,,యంచు నుతులఁగా • వించునటులఁ
జేయనదనిదే దాని నా • ర్జింపుడయ్య
పేరుప్రానీక భారత • వీరులార!

గీ॥ ఆర్యజనులార! వ్యర్థ వ • యాసలేల?
బుద్ధి దాస్యంబుపూర్తిగఁ • బోవలయును
స్వేచ్ఛయందున కలదభి • వృద్ధి బల్ స్వ
తంత్రమునుఁ బొందితినరుఁడు • ద్ధతినిమోఘు॥

చ॥ అనఘులఁ గన్నతల్లి విఘు • పాసులకిమ్మగు నాశ్రమంబు పా
వన శుభభావరాజులకు • స్వర్గము పౌరుష తేజకీర్తి జృం
భణముల నాట్యశాలజన • మాన్యచరిత్రుల జన్మభూమి మా
జననియటంచు లోకమునఁ • జాటఁగ సోదరులార రండయా॥

తరుణోపాయము.

సీ॥ రాట్నవేలఁ బుట్టమ్మ • లకును స్వాగతమిచ్చి
 మరలనుదయ్యాలఁ • దరుమవలయు ।
హస్తకళామార్గ • శ్రీ కాశ్రియమిచ్చి
 యంత్రాసురులసాగ • నంపవలయు
ధర్మదేవతకు స • త్కారంబుఁగావించి
 కుటిలభావలఁ బారఁ • గొట్టవలయు
పరిధితసద్భావ కో • రక రాజిఁగ్రహించి
 దుష్కంటకంబులఁ • ద్రుంపవలయు ॥

గీ॥ సకలభారతకళలు ప్ర • శస్తశక్తి
దనరఁగాఁ జేసి మన "ఆర్ష • ధర్మ" మునకు
నభయహస్తమొసంగి ప • రావలంబ
నాది వ్యాఘ్రఘ్రూళిఁబట్టి మ • ట్టాడవలయు.

సీ॥ గ్రామ గ్రామంబునఁ • "కాంగ్రెసు కమిటీల"
 స్థాపించరయ్య యా • శ్చర్యమునను
గాంధిమహాత్ముని • "ఖద్దరు" మంత్రంబు
 మననంబుసేయుఁడీ • మహితగతిని
గౌరవబిరుదముల్ • గలవారు నేఁటనే
 పౌరుషంబున్నచో • వదలవలెను
సర్కారు నౌకరీ • చాలహేయమటంచు
 దలఁచి యుద్యోగముల్ • విడువవలెను.

గీ॥ దాస్యబుద్ధినిపెంచు వి • ద్యలనువీడి
బాలకుల్ శాంతిసైనిక • వర్గమందు
జేరి 'అసహాయయోగ సం • సిద్ధి' కొరకు
జాల ధైర్యంబుతో సేవ • సలుపవలయు

సీ॥ సత్యాగ్రహాశ్రమ స్థాపనంబెల్లచో
గావింపవలెను ము • ఖ్యముగ మనము
భోగదాస్యంబు ని • ర్మూలంబుగావింప
వలెను జితేంద్రియ • త్వంబునొంది
యవనతురుష్క క్రై • స్తవ పార్సిజాతి భే
దము స్వప్నమున నైన • దలపరాదు
మద్యపాననిషేధ • మహోద్యమము గొప్ప
వ్రతముగాఁగొని పాటు • బడవలయును.

గీ॥ మనమహాత్ములు చూపిన • మార్గమునను
చనుచు మనయుద్యమంబును • శ్రద్ధాపూర్ణ
లలిత నిర్దుష్ట ధన్యస్వ • రాజ్యలక్ష్మి
మనకుఁ జేకూరువరకును • మానరాదు ॥

సీ॥ అన్నమో రామచం • ద్రా!యంచు విలపించి
యలసెడు వారిఁగా • గాపాడరయ్య!
ఆరామహీనులై • యటు నిటు నల్లాడు
వనదల దయతోడ • నరయరయ్య!
ఇటునట్టుఁ జనలేని • వృద్ధుల కేదేని
జీవనోపాధిస్ప్ర • ష్టించరయ్య!
ఈనాడు సంఘంబు • నెల్లస్వార్థత్యాగ
మొనరింపఁగాఁజేసి • యొప్పరయ్య

గీ॥ ఉన్నతాదర్శములఁ గల్గి • యుండువారె
ఊర్జితపదంబు గాంచెద • రుర్విఁగాన
రంతిదేవుని వలెనెన్వ • రమ్ముఁద్యజించి
ధర్మసంస్థాప నార్థంబు • తనరుఁడయ్య॥

గీ॥ ప్రేమతత్వము భూజీవ • హృదయమునను
జీర్ణమైయున్న నేగాని • నిర్నిరోధ
దివ్యజగదున్నతియుఁ గల్గు • తెరవులేదు
సర్వభూతంబులను ప్రేమ • సాకరయ్య॥

గీ॥ ఎందఱో రత్నములు చెఱ • కేగినేడు
మాతృదేశార్థమై నిజ • మాన,ప్రాణ,
బల, ధన, సుఖంబులను సమ • ర్పణముఁజేసి
యుందు మర్యాదె సుఖగతి • నుండమనకు॥

సీ॥ విజితాత్ముఁడై నట్టి • లజపతి రాయుండు
బందిగంబునఁ గడుఁ • గుందుచుండ।
నాభోగి నెహ్రూప్రియ • హాళియుండును మహా
త్యాగియై చెరసాలఁ • దగిలియుండ।
వాగత్భటిమంతుఁ • డాదేశబంధు శ్రీ
దాసుగారును చెరఁ దగిలియుండ।
ఘనదేశభక్తుండు • మనకొండ వెంకట
టప్పయ్య గారు చెఱఁగప్ప • వడుచునుండ॥

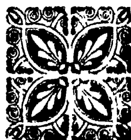
గీ॥ మనమహాత్ముండు శ్రీగాంధి • ఘనుఁడు మనకుఁ
గానుచెరసాల లోఁజింత • బూనియుండ
ప్రాంచిదసహాయ యోగ • నిర్మాణకార్య
మినుమడించిన సాధార్మి • కేచ్ఛబూని॥
ప్రబలి సాధింపవలదెభా • రతకుమార॥

ధైర్యకవచము.

చ॥ కణకణలాడు నిప్పులనుఁ • గాంచి తటాలున ప్రాణభీతిచే
వెనుకకుఁ బోకనాథు వెను • వెంటన స్వర్గముఁ జేరఁగా చితా
గ్నిని రహిదూకినట్టి జన • నీ రుధిరంబది జీవధారణం
బొనరిచి మాశరీరముల • నున్నది దుష్కరమేమి మాకహా.

చ॥ అనుపమ దేశభక్తి విడ • నాడకుఁ గల్గెదు రాజదండనం
బునకును భీతిలేక వసిఁ • బోయియహా "ఉరికంబ" మెక్కి
నిల్చిన మగధీరసింహముల • చిక్కని నెత్తురే జీవధారణం
బొనరిచి మాశరీరముల • నున్నది దుర్భరమేమి మాకహా॥

చ॥ వరుఁడు రణాంబునందెగిన • వార్తనువిన్న మహాగ్రహంబునం
గురుతర కార్యదీక్షనసి • గొంచుబిరా సమరాంగణంబునం
దురికిన వీరమాతలను • హోజ్వలశక్తియె రక్తరేకుమా
శరయుగ నెట్టియాపదలు • నైనను వచ్చినమాకులక్ష్యమే॥

స్వా గ త ము.

మ॥ అదిస్వారాజ్య మహాతరంగిణి త్రితో • త్రైకత్రవపూజ్యంబు,
భక్తిదయా ధర్మతరంగ జృంభితము వి • జ్ఞేయంబునున్ సత్యశాం
తదరీ భాసుర మార్య ఘట్టమటనే • "ధన్యోస్మి" ధన్యోస్మి
పుణ్యద! ముక్తిప్రద యంచుఁ దద్ఘనధు నీ •స్నానంబు గావింపరే!!

గీ॥ పతితసంపూర్ణ భారత • వర్షమాబి
రానరావమ్మ ఘోర దు • ర్భరనితాంత
దుఃఖదారిద్ర్య పీడనఁ • దొలఁగఁజేయుఁ
గలుషహారము స్వరాజ్య గం • గాభవాని॥

సీ॥ వేద దేవతలార! • వేంచేయరేమీకుఁ
గాణాచియగు యార్య • ధాని యిద్ది
హస్తకళకాంత • లార! రారేమీకు
సంతసమిడు నాట్య • శాలయిద్ది
సర్వజగన్మత • సారస్వతములార
కూడిరారమ్మ మీ • కూటమిద్ది
ధర్మదేవతలార • దయసేయరేమీకు
దివ్యమగు కల్యాణ • తీర్థమిద్ది

గీ॥ సర్వప్రాప్తిన భారత • శస్త్రకీర్తి
దాయకములైన ఆర్య వి • ద్యలను గొనుచు
తరలిరారయ్య దైవ తో • త్రంనులార
స్వాగతంబిచ్చె నేడు మా • జన్మభూమి॥

ప్రతిజ్ఞ.

సీ॥ ప్రజల యిష్టానుసా • రము భార్యనటవిఁ
బంపిన శ్రీరామ • భద్రునాడు
అఖిల ప్రపంచర • హస్యవేదము గీత
లానఁగిన శ్రీకృష్ణ • యోగినాడు
సత్యవాక్పాలనో • త్సాహియై ధరమునీ
శ్వరున కిచ్చిన • హరిశ్చంద్రునాడు
ప్రజలకుఁ జనకుఁడై • భద్రుఁడై శాశ్వతి
శాసించినట్టి యా • జనకునాడు

గీ॥ అనుభవించిన స్వర్గసౌ • ఖ్యములఁ గూర్చి
ధరణి సంపూర్ణ సర్వతో • ధస్వరాజ్య
సింహపీఠి నినుఁ బ్రతి • ష్ఠింపఁగలము.
శాంతివహింపుమమ్మ! ఓ! జన్మభూమి!

స్వస్తి ప్రజాభ్యః పరిపాలయంతాం
న్యాయేన మార్గేణ మహీం మహీశాః

గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభమస్తు నిత్యం లోకాస్సమస్తాఃసు
ఖినో భవంతు కాలేవర్షతు పర్జన్యః పృథివీసస్యశాలినీ!
దేశోయం క్షోభరహితో బ్రాహ్మణాస్సంతు నిర్భయాః॥

సర్వేజనాః సుఖినో భవంతు

ఓం తత్సత్.

శుద్ధపత్రము

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
౧	౧	ఆథ్యాత్మికశా	ఆధ్యాత్మికశా
౩	౧౨	ప్రజలు	బ్రజలు
౪	౧౩	కొంచిన	నోంచిన
౪	౧౫	మోహా	తోహా
౫	౩	శస్త్ర	శస్త
౫	౧౯	శావవద్య	శానవద్య
౬	౧	అది	అదిగో
౬	౪	ధర్మ	దర్మ
౬	౧౪	మాను	మాన్వ
౧౩	౧౪	శస్త్ర	శస్త
౧౩	౧౫	వారిఁగాగా	వారి గా
౧౪	౧౨	యుంను	యుంప
౧౬	౧	త్రితోకైక	త్రిలోకైక
౧౬	౨	జృంభితమ	జృంభితము.

[illegible]

[illegible]

[illegible]	0.1.6
[illegible]	0.3.0
[illegible]	0.1.0
[illegible]	0.1.0
[illegible] ([illegible])	0.2.0
[illegible]	0.3.0
[illegible] / [illegible] ([illegible])	0.1.6
[illegible] ([illegible])	0.1.0
[illegible]	0.1.0
[illegible]	0.4.0

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] వి. పి. [illegible]

[illegible]

10294